

Ријеч Пиве

Плужине, година III, број 17/18, мај/јун 2018. Бесплатан примјерак

Фото: Жељко Шапурић

КОНСТИТУТИВНА СЈЕДНИЦА Бајагић и Митрић на челу општине

СТРАНЕ 4- 5

Фото: Парк природе "Пива"

Дола – најсветије мјесто у Европи

СТРАНЕ 8 - 9

Удружење Пивљана Подгорице ВУКОВИЋ ПРЕДСЈЕДНИК СКУПШТИНЕ

Скупштина Удружења Пивљана Подгорице за председника је на мајској изборној сједници изабрала Мироја Вуковића. На истој сједници за председника Удружења и Савјета изабран је Раденко Пејовић, а чланови Савјета у наредном четворогодишњем мандату биће Никола Ацић, Драгољуб Блечић, Ненад Вуковић, Радивоје Чавић, Милутин Цицмил и Жарко Радовић. Милош Јокановић обављаће функцију секретара – Удружења – Савјета. У наредном мандату чланови Комисије за издавачку дјелатност биће Ненад Вуковић, Драгољуб Блечић и Мироје Вуковић.

Скупштину удружења чиниће 23 члана и то: Зоран Ацић, Лазар Ацић, Петар бауал, Ратко Благојевић, Марко Благојевић, Ђорђије Богдановић, Вјекослав Бојат, Тома Јововић, Јован Јововић, Миладин Пејовић, Душан Пејовић, Гојко Бајовић, Петар Ђуковић, Марко Крунић, Драган Радојевић, Горан Благојевић, Иван Делић, Миљан Гаговић, Небојша Тадић, Радмило Тадић, Златко Љешевић и Мироје Вуковић.

На изборној Скупштини, поред осталог, усвојен је извјештај о раду за 2017. годину, финансијски извјештај, као и предлози програма и финансијског плана за 2018.

Беше једна стаза између Дробњака и Пиве

СТРАНЕ 12 - 13

Пољопривреда „СЕОЦА“ ПО ПЛАНУ

Предузеће „Сеоца“ приводи крају изградњу хале на Горањску, па се очекује да ће ускоро почети реализација откупа самониклих плодова из цијеле Пиве. Како је казао извршни директор Марко Крунић, планирано је запошљавање пет радника и сарадња са кооперантима који ће се бавити узгојем органских плодова. То предузеће већ је препознатљиво на црногорском тржишту по изузетно квалитетним, соковима, џемовима и другим еколошким производима. Крунић очекује добру сарадњу са локалним становништвом и ширење производње.

ИМПРЕСУМ

Министарство културе Црне горе у Евиденцији медија под редним бројем 778. од 7. 10. 2016. године уписало је штампани медиј „Ријеч Пиве“ чији је оснивач издавачко предузеће „Наша Пива“ д.о.о. Лист је подржан од Министарства културе.

Главни и одговорни уредник:
Радмило Тадић

Уређивачки одбор:
др Раденко Пејовић, др Златко Булић, Наташа Лучић,
Миленко Мишко Мићановић, Мироје Вуковић, Жељко Шапурић

e-mail: rijec.pive@gmail.com

УМЈЕСТО УВОДНИКА

СВЈЕТЛО НА КРАЈУ ТУНЕЛА

Пише: Радмило Тадић

Сјећам се Старих Плујина и сламених кровова по селима, оних дебелих камених зидова, петролејки фењера, карлица јомуже огромних стада и још много чега. Док пребирам по успоменама, крећем ка Смријечну из Подгорице до мајке, која на огњишту сваког љета чека дјецу, унуке и друге драге госте. Полазим рано, избегававам подгоричку жегу да бих и јутро провео у завичају,

Сјећам се давних путовања ка Пиви која су трајале готово цијели дан. Аутобус из Титограда кретао је у седам и по ујутро, а траса водила старим путем преко Даниловграда, Главе Зете, Повије и Никшића. Негдје пред десет сати стизали смо у Никшић, гдје је обавезно била пауза од два - три сата, да би потом аутобус пун путника изашао из града на кривудама макадамску пут, крећући се полако пун прашине и свако мало враћајући се у рикверц да би се разминуо са возилом из супротног смјера. Често би се неком од путника смучило, а кондуктер је имао хрпу кеса за повраћање. Дуго је требало да се са једног узвишења укаже поглед на Брезна и ондашњи мотел у којем се такође одмарало, уз пиво, кокту, квас или кафу. На Брезнима сваког љета једна слика – исти локални момци чекали су аутобус да виде ко долази, а ко наставља даље, ваљда је то било некакво локално неписано правило. А послвије Брезана даље трукцање се настављало макадамом. Наша станица била је Сињац, а потом смо пјешачили до врха Смријечна и у сумрак стизали у загрљај, стричевима, стринама, браћи и сестрама. Имала је тада Пива много више становника него данас, а поготово љети када у завичај дођу Титограђани, Никшићани, Београђани, Војвођани и њихова дјеца,,

Сјећам се великих вашара, на Трси и Муратовици, трка коњаника, моба и пјесме косаца...

Сјећам се и подвига чувеног мајстора камере, Милуна Тадића, који је тих

седамдесетих година прошлог вијека, уочи пуштања акумулационог језера, снимао и чувао потољене ријеке и кањоне од заборава. Сјећам се и сеобе манастира, јединственог подвига и текстова о томе, као и туге у очима Пивљана приликом помена Старих Плујина или ријека које је „угушила акумулација“.

Сјећам се и добрих ствари - очевог осмјеха када нам је уз ручак рекао да је у Извршном вијећу издејствовао градњу пута Никшић – Шћепан Поље и када су стотине радника хрлиле, ка Фабрици електрода, Пилани, Шумском предузећу... Сјећам се и када су их петком препуни локални аутобуси возили на Планину, ка Мратињу и Шћепан Пољу, Брезнима и другим жупским селима. Данас ништа од свега тога, Пива преполовљена и сваке године мање радника и ђака.

Сјећам се и колона избјеглица, која је почетком деведесетих година кренула ка Пиви и кроз Пиву, одласка наших момака на ратишта и првих погибија, хиперинфлације, детонација које су се чуле током ратних дејствовања у Херцеговини, стрепње и немира који нас је обузимао при помисли на судбину државе и Пиве.

Сјећам се потом и краха привреде и о томе размиљам док преко Јаворка улазим на територију Пиве. Пажњу ми плијени дуга колона бајкера, а видим и аута разних европских регистрација.

Наду у боље дане буди ми чињеница да сам у Плујинама недавно чуо неколико свјетских језика, да расте број гостију, смјештајних капацитета – етно села, да Парк природе Пива афирмише чудесне љепоте нашег краја, те да млади предузимљиви људи налазе себе у туризму. Наду ми даје и дивна љубав младих људи према Пиви, која је видљива на друштвеним мрежама, гдје је све више постова о Пиви, фотографија лијепо уређених Плујина и осталих крајева нашег завичаја. Види се свјетло на крају тунела ...

Фото: Жељко Шапурић

20

година Плужине су
једина општина у Црној
Гори у којој стално
побјеђује опозиција

КОНСТИТУТИВНА СЈЕДНИЦА

Бајагић и Митрић на челу општине

Гласовима владајуће Социјалистичке народне партије (СНП) за председника Општине је изабран Мијушко Бајагић, док је нови председник СО Петар Митрић, који је до сада обављао улогу секретара Секретаријата за општу управу и друштвене дјелатности. Против Митрићевог избора били су одборници Демократа, док су одборници Демократске партије социјалиста (ДПС), Социјалдемократ (СД) и коалиције коју чине Демократски фронт и комунисти били уздржани. Када је у питању Бајагићев избор одборници свих партија, осим владајућег СНП-а, били су против. Одборници су истакли да против Бајагића немају ништа против, али да сматрају да би његовим поновним избором власт била "сконцентрисана у рукама једног човјека". И поред добрих потеза, како су истакли одборници плужинске опозиције, за вријеме Бајагићеве владавине дошло је до расељавања становништва, смањења броја рад-

них мјеста, уништене привреде.

Да је Бајагић, који је био носилац листе на изборима одржаним 20. маја, лоше радио, према ријечима Слободана Делића, председника плужинског СНП-а, не би на изборима освојили толико гласова и поново добили апсолутну власт.

„Досадашњи резултати које је постигао дали су нам за право да га поново предложимо. Чињеница је да се Пива расељава, али Влада и власт су допринијели да се доста тих предузећа угаси или да поједина предузећа не почну поново да раде“, поручио је Делић.

Бајагић се свима захвалио на указаном повјерењу и позвао одборнике на сарадњу јер ће на тај начин највише допринијети бољитку Плужина.

Нови председник СО, Петар Митрић, истакао је да је велика част, али и одговорност бити председник Скупштине и да му је одговорност на првом мјесту јер се увијек руководи тиме да све што ради, ради одговорно.

„Чекају нас велике обавезе и послови и од свих очекујем велику сарадњу јер само са таквим приступом можемо радити на побољшању живота грађана Пиве. Од мене можете очекивати коректну сарадњу и пружену руку према свима. Надам се да ћемо сви по страни оставити политичка препуцавања и окренути се грађанима и њиховим проблемима“, поручио је Митрић.

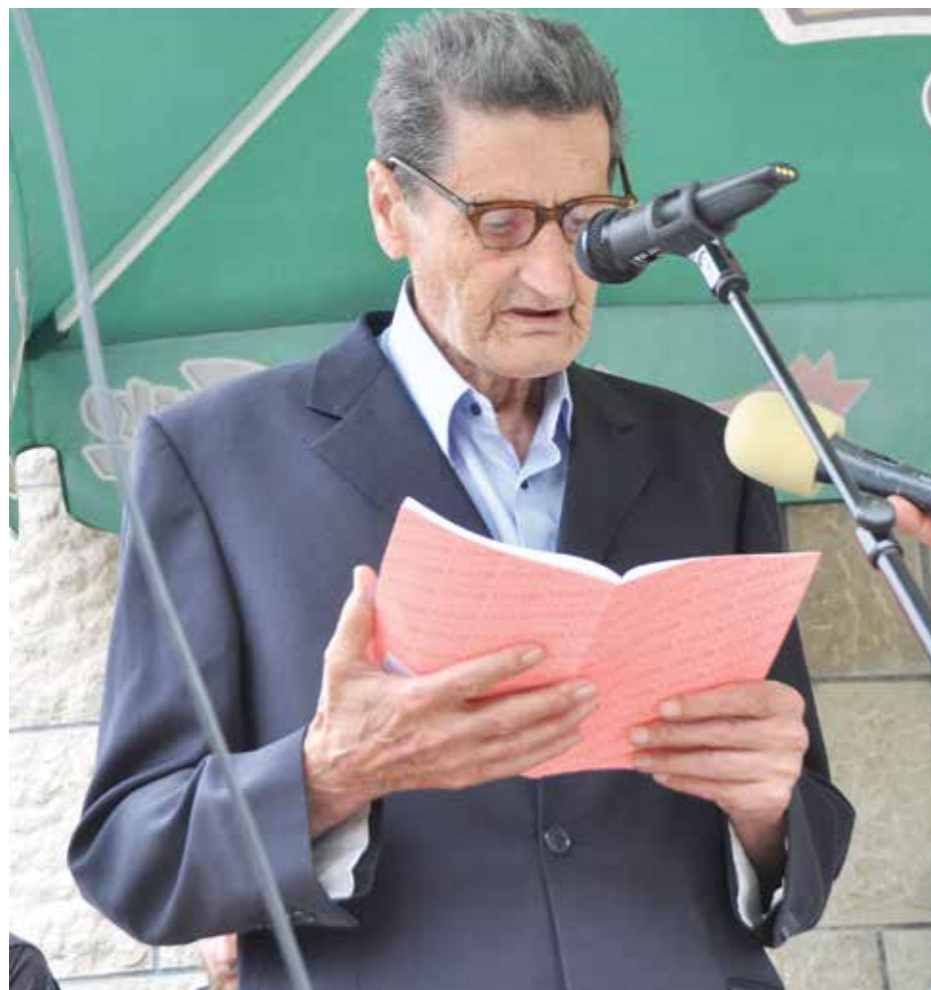
Милодарко Јокановић, председник Општинске изборне комисије, поднио је извјештај и подсетио да је од 2.544 бирача гласало њих 2.170, а да је важећих листића била 2.141. Подсетио да је 2014. године било 2.754 бирача, 210 више него у мају, и да би партије требало да забрине то што 374 бирача, или 14,7 одсто никако не излази на изборе.

На сједници су верификовани мандати одборницима – СНП-у је од 30 одборничких мјеста припало 16, ДПС-у пет, ДФ-у који је наступио заједно са комунистима, четири, колико и Демократама, док Социјалдемократе имају један одборнички мандат.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ КЊИЖЕВНИ СУСРЕТИ „ПЈЕСНИЧКА РИЈЕЧ НА ИЗВОРУ ПИВЕ“

Незаборавни дио историје књижевности

Пише: Коста Радовић

У књижевном животу бивше Југославије највеће и најзначајније изненађење били су сусрети „Пјесничка ријеч на извору Пиве“.

Одједном окупити педесет пјесника, критичара, сликара, најчувенијих, па оних из читанки и сазвати чувену публику на извору ријеке којој је изречена смртна пресуда. Усред ископа, љепоте и мисира каквог није имала Европа, и све то да буде прихваћено спонтано од публике која је опроштајне вечери 1975. године бројала чак 5000 слушалаца, љубитеља поезије из цијеле Југославије од Скопља до Триглава, Београда и Сарајева...

Незабораван догађај и доживљај, нова књижевна историја на токовима 20. вијека. У цијелој тој радости, са сјенкама туге због потопа, најтужнијим пјесником био сам ја. Жал и бол због потопа завичаја и сеобе Манастира Пиве, био је огроман, неизљечив. (Траје и сада)!

Из мог бола и протеста против потопа Пиве (шест ријека, Манастира, средњовјековног гробља, мостишта и мостова) - једног поподнева, на ливади изнад мотела „Око“ васкрсла је моја идеја о књижевним сусретима, а истог дана 1969. (август, Илин дан) –

сакупило се више од сто слушалаца на првој вечери, а 50 конзерватора који су скидали фреске са зидова старог Успења, били су главни дио публике. То вече са фењерима на врбама изнад ријеке доживљено је као нестварно чудо. Као бајка из које сам изговарао ријечи бола усред љепоте.

Тако је почела историја великих југословенских сусрета пјесничке елите, један незаборав. Ја сам због тог почетка, упркос великом одјеку био критикован, партијски кажњен јер „нијесам питао Комитет“.

О Сусретима постоји читава литература, с обзиром да су организовани и симпозијуми о најзначајнијим писцима: Десанки Максимовић, Весни Парун, Оскару Давичу, Стевану Раичковићу, Браниславу Петровићу, Матији Бећковићу, Ранку Јововићу, Кости Радовићу... (поменута су само нека имена, а списак је огроман с обзиром да смо на прагу 50 година Сусрета...)

Никада нико није наградио, нити јавно похвалио због моје стварне муке - док сам чврсто утемељио, развио и оплодио Сусрете. Можда други нијесу ни обавезни, али шта је са мојом Пивом!?

У развијеним културама за такав напор и успјех стваралац би добио националну пензију и књижевне награде првог реда!

Код нас је таква стварност да се стваралачки Богодар, пишчево сопство, дух жели представити као неки привид, као друштвена опасност, а не Ријеч против лажи!

Један од најчувенијих теоретичара књижевности Ролан Барт тврдио је:

„Зар читава поезија не настоји ослобођењу ријечи од њеног контекста, а сва филозофија је у томе, да се она тамо врати“.

Била су, у међувремену и временна безумља. Био је лом и разарање „старе“ државе, „долетио“ је неокapитализам, као „спаситељ“ мука, рат, сиромаштво и патња истинoљубивих пјесника: „Истину увијек може проговорити Његош: „Каинови зли потомци- злом свакијем земљу испунише...Ах, каква је земља напуњена идолима сваког изрода...да безумље сљепост обожава... (Луча)

Прави пјесници, бивали су и биваће – жртве - у свим временима, а упркос свему они заустављају крваве мачеве, мржњу и подјеле.

Но, прије и послје мени је патња била храна, а бол - црно вино. Није ми јасно да ли богови и пјесници имају исту судбину! То питање траје од Хомера, Старог завјета, индијског „Гилгамеша“, слијепог, а добровидећег Филипа Вишњића – до данас.

У старомудрој књизи каже се: „Немој јадиковати, немој се љутити. Богови и људи имају различите судбине“. Пјеснику је најтеже „кад безумље сљепост обожава“.

Да ли ћу доживјети јубилеј педесет година Сусрета, питање је, али моја метафизичка љубав према Сусретима и завичају, Манастиру и публици, љубав према пјесницима и пјесничкој ријечи истине – вјерујем трајаће и иза граница смрти!

Сусрети су моје чедо! О том раду можете читати у књизи „Чуј небо – види земљу“

То је моје књижевно Јеванђеље !

Са прошлогодњих књижевних сусрета

Фото: Жељко Шапурић

Програм 48. сусрета

Књижевни сусрети "Пјесничка ријеч на извору Пиве", 48 по реду, почињу у петак, 20. јула окупљањем учесника у Дому културе у Плужинама. Најстарија књижевна манифестација у Црној Гори, коју у континуитету организује плужински Центар за културу и Општина Плужине, трајаће два дана, 20. и 21. јула, а током дводневог митинга поезије наступиће већи број пјесника. У Центру за културу, биће отворена изложба слика Наода Зорића.

Пјесникиња из Београда, Мирјана Наранчић, добитница је награде "Спасоје Пајо Благојевић" коју додјељује плужински Центар за културу. На конкурс за поменути награду могли су да учествују пјесници старости до 27. година са простора бивше Југославије који су имали необјављену збирку поезије. Према ријечима директора Центра, Миленка Мићановића, пристигао је већи број радова, а жири у саставу Радомир Уљаревић, Милица Краљ и Милица Бакрач, једногласно је одлучио да прва награда припадне Мирјани Наранчић.

Награду "Радуле Жељко Дамјановић", која се додјељује младим поетима, ученицима основних и средњих школа из Црне Горе, добиле су двије гимназијалке Маја Аџић из Плужина и Николина Тодоровић из Никшића. Награде ће побједницима конкурса свечано бити уручене на првој вечери 48. књижевних сусрета "Пјесничка ријеч на извору Пиве".

Другог дана манифестације биће одржан симпозијум критике посвећен књижевном стваралаштву Мирослава Максимовића, док ће вечерњи сати бити резервисани за поетско вече и портрет пјесника Андрије Радуловића. Манифестација се завршава поноћним дружењем са Љубивојем Ршумовићем на њеној сцени Центра за културу. **Св. М.**

**СЕДАМ И ПО ДЕЦЕНИЈА ОД ТРАГЕДИЈЕ
КОЈА ЈЕ ЗАДЕСИЛА ПИВУ**

Дола – најсветије мјесто у Европи

У Долима је обиљежено је 75. година од када је фолксдојчерска јединица „Принц Еуген“ за сат убила 522 људи, међу којима и 109 дјеце, од којих је једно рођено на губилишту. За вријеме Пете офанзиве убијено је око 1.260 Пивљана и у сваком селу пивске жупе тих десетак дана 1943. било је по једно стратиште.

Тог 7. јуна 1943. невинне жртве биле су подијељене у три групе – једну су

Дола "неинтересантна" историчарима

Нажалост, Дола и даље нијесу „интересантна“ историчарима па се о „пивској крвавој бајци“ више може научити из новинских текстова него историјских уџбеника намијењених основцима и средњошколцима. Велики број људи у Црној Гори није чуо за Дола која је преживио само један страдалник – тридесетшестогодишњи Милош Гломазић који је успио да побегне са стрелишта и тако буде свједок најтежег злочина у Пиви који се догодио за вријеме Другог свјетског рата. Милош је преминуо 1986. године.

чинили мушкарци старији од 15 година, другу жене и дјевојке, а трећу дјеца, а редослијед убијања у вртачама био је обрнут.

Свету архијерејску литургију служили су митрополит црногорско-приморски Амфилохије и епископ будимљанско-никшићки владика Јоаникије са бројним свештенством и монаштвом, а окупио се већи број Пивљана.

Према ријечима митрополита Дола, пуна бола, су најсветије мјесто у Европи, мјесто гдје је подигнут највеличанственији споменик.

“Пивски мученици су кроз своју жртву себе принијели на миомирни дар живоме Богу. Ово је велики, свети, божији дан на овом божијем светом мјесту, на овим Долима пуним бола, али бола који васкрсава, који се обнавља”, казао је митрополит Амфилохије.

Према ријечима Јоаникије у Дола се до скоро долазило са тугом, уздицајима и са плачем, а од сада се ту долази као на свето мјесто.

“Од сада па убудуће ако Бог да овдје ћемо долазити да се духовно обновимо, оснажимо, окријепимо и измиримо. Овдје када се сабирамо не сабирамо се да бисмо судили било коме него да слаavimo свете мученике, а када њих слаavimo жалимо њихове убице због њиховог помрачења”, поручио је епископ Јоаникије.

Он је казао да посебну захвалност што се сваке године у Долима на достојан начин обиљежи годишњица страдања пивског народа дугују Општини и председнику Мијушк Бајагићу који води рачуна и помаже и остале светиње по Пиви.

Са Пивљанима су били и побратими из Велике под Чакором које је зближила иста невоља и исто страдање. Тамо је иста СС јединица, потпомогнута брдском „Скендербег“ дивизијом, 28. јула 1944. године за само два сата на најсвирепији начин убила преко 500 људи, жена и дјеце. У име Величана скуп је поздравео Мирослав Брковић који је казао да долази из напаћене, часне и велике Велике. Како је истакао њих и Пивљане су спојила страдања и мученичке жртве и када је дошла слобода у Долима и Велици није имао ко да јој се радује. “Зато мора-

мо знати да смо животом побједили смрт. Довољно је да се присјетимо младих дјевојака Јаглике и Софије из Дола, а из Велике шестогодишњег Мата и тринаестогодишњег Тома. Само приче о њиховим судбинама раздиру душу и парају срца. Васкрсава свијест код нас да смо дужни да памтимо прошлост као подлогу наше садашњости и будућности”, поручио је Брковић чије братство ће 28. јула у Велици бити домаћин сабрања.

Представници општине Плужине, борци и комунисти положили су вијенце на једно од три спомен обиљежја у Долима. У долимама гдје су убијене невинне жртве 1977. годи-

не направљен је меморијални комплекс, рад вајара Луке Томановића, а прије десет година изграђена је и црква, типа ловћенске капеле.

Након причешћа окупљених освештан је и пререзан славски колач који је донио овогодишњи домаћин Милош Цицмил.

Организатори помена су Општина и Центар за културу Плужине, Епархија будимљанско-никшићка и манастир Пива. На крају је одржан пригодан културно умјетнички програм. у коме су учествовали народни гуслар Максим Војводић и Драгана Мићановић, која је говорила стихове.

С.М.

Још једна генерација пивских полуматураната, на раскршћу између дјетињства и одрастања, прославила је завршетак основног школовања у ресторану „Сочица“ у Плуџинама.

У свом првом поглављу животне књиге убиљежили су успјехе, уживали су у својој младости дајући себи право да још мало буду несретни док проживљавају безбрижне дане.

Част да са њима подијеле ове лијепе тренутке поред наставника у и школске управе, имали су и представници Удружења Дурмитораца из Београда, које традиционално додјељује награду ђаку генерације.

НАГРАЂЕНИ ПОЛУМАТУРАНТИ

Најбољој ученици, Роси Миладина Ђаласан, награду је уручио председник Удружења Мирчета Јокановић. Уз жељу да сваку наредну страницу исписују успјесима и животним радостима, али и да никада не забораве завичај, Јокановић је истакао:

„Живот ће вас одвести на различите стране, биће лијепих и тешких момената. Нека вас води пивска мудрост. Када вам буде тешко сјетите се ко сте, одакле сте и то ће вам дати снагу да пребродите све тешкоће. Гдје год да одете, са собом носите дјелић родног краја.“

Свечаности је присуствовао и председник Општине Мијушко Бајагић.

РАДОШ М. КРУНИЋ: АНАТОМИЈА ЈЕДНОГ ПУТА

Беше једна стаза између Дробњака и Пиве

РАДОШ КРУНИЋ ЈЕ РОЂЕН У ГОРЊЕМ УНЧУ У ПИВИ 1933. ГОДИНЕ. ОСНОВНУ ШКОЛУ ЗАВРШИО ЈЕ У ДУПНИЦИ (БУГАРСКА). ГИМНАЗИЈУ УЧИО У ВРБАСУ И КУЛИ. СРЕДЊУ ГЕОДЕТСКУ ШКОЛУ ЗАВРШИО У НОВОМ САДУ. ДИПЛОМИРАО НА ГРАЂЕВИНСКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ 1961. ГОДИНЕ- РАДИО У РЕПУБЛИЧКОЈ ГЕОДЕТСКОЈ УПРАВИ У БЕОГРАДУ И НА ХИДРОЕЛЕКТРАНИ „БЕРДАП И“ КАО НАДЗОРНИ ИНЖЕЊЕР. ОД 1970. ДО 1995. ГОДИНЕ РАДИО У ЗАВОДУ ЗА ИЗГРАДЊУ БЕОГРАДА, А ИСТОВРЕМЕНО ОД 1975. ДО 1983. БИО ХОНОРАРНИ ПРОФЕСОР ВИШЕ ЖЕЛЕЗНИЧКЕ ШКОЛЕ У БЕОГРАДУ. ПЕНЗИОНИСАН ЈЕ 1995. ГОДИНЕ У ЗВАЊУ ГЛАВНОГ ИНЖЕЊЕРА ЗА ГЕОДЕЗИЈУ. ОБЈАВИО СТРУЧНЕ РАДОВЕ ИЗ ОБЛАСТИ ИНЖЕЊЕРСКЕ ГЕОДЕЗИЈЕ. ЖИВИ У БЕОГРАДУ. У НЕКОЛИКО НАСТАВАКА ОБЈАВЉУЈЕМО ЊЕГОВО СЈЕЋАЊЕ НА ГРАДЊУ ПУТА ЖАБЉАК-ТРСА.

Беше једна пешачка стаза која се протезала од села Трсе на планини Пивској, па преко Пишча и катуна села Боричија, а одатле је вијугала кроз гудуре и врлети, долине и седла преко Дурмитора и стизала до Жабљака, Језера и Шавника који у та времена беше средско место за цело дурмиторско подручје.

Та стаза повезиваше два племена Дробњака и Пиву. Граница на Дурмитору између Пиве и Дробњака беше непозната, па су се чобани из ових племена често препирали због испаше својих стада. Да би се отклонили нежељени сукоби између чобана, представници два племена решише да на миран начин обележе међу на тој историјској стази између Пиве и Дробњака. Проблем је настао зато што нико од присутних није знао нити се усуђивао да каже где је граница. Неко се сетио баба Живане и да би она могла да помогне. Доведоше баба Живану и

саопштише јој проблем који имају с међом. Замолише је да им покаже то место за које она сматра да је граница између Пиве и Дробњака. Живана их поведе на једну узвишицу на месту званом Пријеспа, окрену се према висовима Дурмитора, раскорачи се, подиже мало катулу и тад кршна Дурмиторка са пуно ауторитета изјави: „Моја десна нога стоји на земљи дробњачкој а моја лева нога стоји на пивској земљи.“ Између њених стопала поставише киљан као гранични знак између два племена.

Данас на томе месту поред асфалтног пута Жабљак – Трса стоји табла са граничним обележјем између општина Жабљак и Плужине. Пут спаја Језерску висораван са планином Пивском висоравни. Такође, спаја два најлепша кањона у Европи, кањон Таре са кањоном Пиве. Преко лета на овоме путу срећу се туристи из многих европских земаља са модерним колима, мотоциклима, чак и са бициклима. Често се ту нађу

и планинари са ранцима и планинаеском опремом, фоторепортери, љубитељи природних лепота. Овај пут као једна од најлепших туристичких дестинација омогућава им да уживају у чарима Националног парка Дурмитор. Тај српски Олимп, како га назива требињски архимандрит Нићифор Дучић, од Мијове локвице на Пишчу целом својом дужином иде кроз Национални парк Дурмитор. Поменућемо само неколико значајних топонима кроз које пролази траса пута ка Жабљаку: Тодоров до испод Пруташа, Пријеспа, Добри до, Седло, легендарна Стожина. На овој релацији могу се видети и језера која се називају и горске очи: Модро, Сврабе и Валовито. Путник са ове трасе може да ужива у величанственим погледима на висове Дурмитора, Маглића, Волујака, Голије и Војника. Поглед иде и на прекрасну Жупу Пивску, на пошћенски крај и на равна језера.

Ко се прихватио тако тешког и одговорног задатка да трасира пут

преко беспућа, врлети, точила, јаруга, дубодолина и пештера и екстремно тешке конфигурације терена на релацији Трса – Жабљак преко Дурмитора сазнаћемо, кроз сећање и казивање једног од учесника који обавише тај посао – Јакова Ераковића Јакше, дипломираног геодетског инжењера у пензији. Екипу су сачињавали Жарко Војиновић Жаре, родом са Жабљака, Јаков Ераковић Јакша и Владимир Баховић Шако, оба родом из Бањана. Сва тројица завршили су Средњу геодетску школу у Загребу 1950. године. По завршетку школовања запослили су се у Геодетској управи Црне Горе, секција у Никшићу. Радећи у тој Секцији за три године стеклоше лепу теренску искуства и солидно знање из области инжењерске геодезије.

Педесетих година прошлог века Срески народноослободилачки одбор (СНО) Жабљака донео је одлуку да се прави пут од Жабљака до Трсе преко Дурмитора. СНО Жабљака преузео је целокупну организацију

у вези са трасирањем пута. Руководство СНО добро је познавало стручне квалитете Жарка Војиновића и даде му задатак да формира екипу која ће извршити трасирање пута. Сва тројица дадоше отказ у Геодетској секцији у Никшићу и од 1. маја до септембра 1953. године били су у служби СНО Жабљак. Тих првих мајских дана становали су код Жаркове мајке Милице. Сећа се Јакша да су имали великих проблема због недостатка адекватних геодетских инструмената и прибора, а нису имали ни топографске карте. Имали су један климави теодолит марке Фенел. Сами су од дрвених летвица направили равњаче и подравњаче, а од обичне тесарске либеле неку врсту приручног падомера. Све у свему, био је то нешто бољи прибор од онога што је користио славни Ератостен у трећем веку пре нове ере када је мерио део меридијана од Александрије до Асуана. Са пуно емоција и великом сетом сећа се Јаков тог времена, јер Жаре и Шако више нису међу живима.

Јакша се добро сећа незаборавног 9. маја 1953. године када их поведоше двојица руководиоца СНО да им покажу куда би требало да прође будућа траса преко Дурмитора. Он о томе овако прича.

„Пошли смо из Жабљака око девет часова. Руководиоци СНО поведоше и два коња које им је позајмила Удба. Око 13 часова стигли смо на Седло. Сели смо да се одморимо после дужег пешачења и да се окрепимо богатом ужином коју нам је спремила Жаретова мајка Милица. Миле и Видоје нису хтели да једу јер су се „смрзли“ јашући на коњима. Поглед са Седла уверио нас је да је скоро цео пут још под снегом. Почео је да дува хладан северач и да се спушта магла. Председник и секретар СНО Жабљак одлучише да идемо ка Пишчу. Тешко смо се кретали преко Доброг дола. Коњи су били више сметња него што су користили. Из сата у сат време се погоршавало, магла је бивала све гушћа, почео је да пада и снег. Видоје, Миле и Жарко познавали су овај пут, док смо ја и Шако овим беспућем ишли први пут.

(У СЈЕДЕЊЕМ БРОЈУ:
КОЛИБА КАО ДВОРАЦ)

NOŠADSKI SAJAM 15-21 | 5 |

85. MEĐUNARODNI

POLJOPRIVREDNI

SAJAM

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

AGRICOLE

Када се прије десетак година Никшићанин Драган Турчиновић, по струци машински инжењер, пензионисао схватио је да је сувише млад да би само одмарао. Желио је, како каже, своју нишу. У „помоћ“ му је прискочила супруга Венера, фармацеут, удружили су знање, љубав према љековитом биљу и народној медицини и почели да се баве производњом ракија и ликера, прерадом шумских плодова и љекобиља.

„Пошли смо од неке личне потребе вјерујући у наше траве, народне рецепте и у народну медицину и то се показало оправданим. Све је кренуло од срчаника, Пиве и наљепнице на којој је Пруташ, са пивске стране“, прича Драган који је скоро па Пивљанин – и супруга и ујчевина су му из Пиве.

Жељели су Турчиновићи да њихова прича има неку заокружену цјелину, да то буде промоција Црне Горе, а не само њиховог газдинства. Зато су се одлучили за живописне наљепнице са љепотама Црне Горе и сваки ликер и ракија су прича за себе.

„Те живописне наљепнице су нам послужиле да дочарамо љепоту наше земље, да испричамо причу о Црној Гори у облику потковице. Да почнемо од Улциња и завршимо са Котором“.

А прича почиње са ликером од мандарине и фотографијом Улциња и старе тврђаве, иде преко лозоваче и моста на Ријеци Црнојевића, јабуке барик (баррице) и Царевог моста у Никшићу. Затим се наставља преко ликера од дрењина и Лукавице са Малим и Великим Журимом, ликером од шумских боровница и шавничко-жабљачким крајем, док су у другој верзији Али пашини извори у Плаву. Опет је ту Пива, од које је све и почело, овога пута кањон Сушице и ликер од шипурака, а све се завршава са Бококторским заливом и ароматичним ликером од аниса и цимета. Поједине ликере краси слика лијепе плавуше у црногорској ношњи. Ријеч је о Драгановој сестрици, Анђели Лакићевић.

„Нијесмо одмах почели. Учили смо, читали књиге, преводили ли-

ВЕНЕРА И ДРАГАН ТУРЧИНОВИЋ ПРОМОВИШУ ЉЕПОТУ И ПЛОДОВЕ ЦРНЕ ГОРЕ НА НАЈБОЉИ НАЧИН

Све је почело са Пруташа

тратуру. Тек када смо свеfino проучили кренули смо са овом нашом причом. Ово радимо за своју душу. Сада, када смо мало 'стали на ноге' размишљамо да све ово прошири-

мо, да набавимо додатну опрему, урадимо нове производе, понудимо све то тржишту и од овога направимо црногорски бренд“, само су неки од планова вриједних Турчиновића.

Спојили су традиционално и модерно и задовољни су резултатом. Венера од шипурака прави и креме, а Драган је добро „загазио“ у њене воде – латинским називима одлично „барата“, зна сва љековита својства, рецептуре му леже од руке. Оне финесе оставља љепшој половини.

„Једини смо у Црној Гори освојили технологију у производњи ликера. Потребан је рад који тражи доста одрицања али и задовољства, јер је и креативан. Жеља нам је да искористимо све плодове природе, али у потпуности. Немате право да од органског било шта баците, али морате пратити и савремене токове, технологију. Нама нема друге него да уводимо савремене технологије и да примиженимо на ово што имамо“.

Светлана МАНДИЋ

Златна, пет сребрних и пехар

Ове године Турчиновићи су одлучили да, како рече Драган, своје производе „провјере“ на неком сајму. Одлучили су се за новосадски, један од највећих сајмова у Југоисточној Европи. На сајму је учествовало више од 1.500 излагача из 30 држава, а Турчиновићи су показали да се „увијек први мачићи не бацају у воду“. Представили су се са четири ликера и двије ракије и вратили се са једном златном и пет сребрних медаља и пехаром за квалитет производа у категорији ликера, воћне и лозове ракије. Ликер од шумске боровнице окитио се златом, док су сребро добили ликери од аниса и цимета, мандарине и шипурака, као и лозова и јабукова барик ракија.

Надају се да ће им Нови Сад бити попут срчаника – одскачна даска и већ се спремају за нове сајмове.

Бождар Тадић из студентских дана

БОЖИДАР ТАДИЋ „СМРИЈЕЧНО СЕЛО У ПИВИ“ (1)

Из књиге "Смријечно село у Пиви", др Бождара Тадића (1931 - 2003) дугогодишњег професора социологије на црногорском Универзитету и високог државног функционера, објављујемо најзанимљивије дјелове. Тадић је написао мноштво књига и научних радова из области социологије, социологије религије и политикологије. Докторирао је на Свеучилишту у Загребу, раних седамдесетих година, а његова дисертација "Приближавају ли се капитализам и социјализам", писана у ери хладног рата говорила је о прелитању запада и истока. Посљедње године живота, др Тадић посветио је свом родном Смријечну и књига о том селу је његов посљедњи интердисциплинарни научни рад.

ОД ПРАИСТОРИЈЕ ДО СЛОВЕНИЗАЦИЈЕ

Смријечно заузима југозападни дио Пиве, испод лука планине Леденице која чини највиши и најврлетнији дио Голије. Да ли је Смријечно и уопште овај дио Пиве, било насељено у преисторијским раздобљима, ко су били његови житељи и како се мијењао њихов етнички састав - то су питања на која се, умјесто категоричких тврђења могу за сада давати само одређене претпоставке.

Ипак, археолошки налази у пећини Одмут, изнад самог ушћа Врбнице у Пиву, донекле освјетљавају преисторијска раздобља ових крајева, те се већ данас о томе може нешто поузданије говорити.

Археолошка ископавања на Одмуту почела су свега неколико година прије потапања старих Плујина хидроакумулационим језером. Иако су рађена на брзину, под пресијом потапања, она су дала изванредне резултате, али свестраније проучавање пронађеног материјала још није завршено.

Интересантно је напоменути да је ово важно археолошко налазиште, такорећи у посљедњем часу, откривено сасвим случајно. Испод пећине Одмут, негдје почетком шездесетих година прошлог вијека, изграђен је колски пут Плујине-Мратиње који је ишао лијевом обалом Пиве, врлетима тог дијела кањона. Једна група мјештана је запазила да се у слојевима засјечене земље изнад пута, испод широких врата пећине, јавља мноштво пепела, угљена и костију. Указали су се и одломци грнчарије, коштанних игала и избрушеног кремена. О налазу је прво обавијештен завичајни музеј у Никшићу. Ископавања су почела 1968. године под стручним надзором археолога из Београда. Откопано је осам културних слојева, при чему је старост најдоњег слоја процијенена на осам до девет хиљада година. То значи да је човјек у Пиви имао своја стална, иако у почетку пећинска станишта, на шест до седам хиљада година прије нове ере.

Фото: Жељко Тадић

У Пиви је давно постојала особена култура

ЖИТЕЉИ ОДМУТА ИЗ КАМЕНОГ ДОБА

Најстарији житељи Одмута припадали су раздобљу средњег каменог доба – мезолита. Оруђа су правили од углачаног кремена и костију, а посуђе од иловаче, која је доста добро печена. У најдубљем, најстаријем слоју пронађен је коштани предмет са зарезима у виду плетенице за који је утврђено да је најстарија умјетничка рукотворина са територије данашње Црне Горе. Из истог слоја је и други умјетнички предмет – ријечни облутак са траговима украшавања окер бојом. Академик Драгослав Срејовић на основу налаза у пећини Одмут закључује се да се овдје у пиви, нешто касније, у доба неолита (млађег каменог доба) формирала једна особена и снажна култура, са чиме се и слаже и наш познати археолог Чедомир Марковић. Резултати истраживања пећине

Одмут, истиче Марковић, заиста су импресивни и јединствени. За разлику од неолита из Црвене Стијене у Бањанима, пивски неолит испољава већи степен прожимања и синтезе неолитских култура Балкана и ширих, медитеранских простора. О томе најбоље говоре пронађени коштани харпуни за риболов још из мезолитских слојева Одмута. Њихови облици и начин израде потврђују везе са ондашњим културама западне и југозападне Европе. „Како су и којим путевима ови утицаји приспјели у област Пиве за археологију је још тајна“, закључује Марковић.

Пећина Одмут је свега око пет километара удаљена од смрчанско-забрђанског атара. Смријечно је, дакле, свакако било у зони ловишта ових праисторијских житеља Одмута. Но, могуће је да је у кањонима Пиве, Комарнице, Врбнице, Буковице било и још мезолитских и неолитских насеља која су остала

неоткривена и неистражена, а сада се налазе под језером.

Да ли су Илири имали сталних насеља у Пиви? Препознатљиви остаци илирске културе су, као што се добро зна, гробови у облику камених хумки, гомила. У пивским предањима за ове хумке обично се тврди да су то гробови некаквих тешких преступника које су њихови сународници казнили каменовањем и тако их подгомиле сахранили, ставили „под гомиле“, што је свакако, плод маште.

ИЛИРСКО ПЛЕМЕ АУТАРИЈАТИ

Како ћемо видјети, Илири овдје нијесу оставили трага ни у топомасници, а колико се може видјети при површном посматрању у Смријечну нема ни њихових надгробних хумки, тумула, како се оне стручно називају. Међутим, по сусједном Горанску, као и по Сељанима и Рудницама такве се хумке на више локација

примјећују, мада нијесу археолошки истраживане. Но из свега тога било би ризикантно закључити да овдје није било илирских насеља. Можда су илирски топоними давно романизовани, па потом словенизовани и можда су тумули разнесени или на други начин ишчезли или замаскирани. Обично се узима да је Пива током посљедњих стољећа старе ере била насељена илирским племеном Аутаријати. Претпоставља се да од њих потиче хидроним Тара и један топоним на пивском селу Борковићи-Отар. Према римским изворима илирска племена су готово стално међусобно ратовала и мијењала територије, те би овдје, поред Аутаријата, могли повремено живјети и племена Пирусти, Ардијеји, или Вардеји, можда и Плереји.

У СЉЕДЕЋЕМ БРОЈУ: Пива на
попришту судбоносних догађаја...

Пише:
Олга Јокановић,
студент магистарских студија
на Биотехничком факултету

Дурмиторе, у души те носим

Једно племенито мјесто проже-то удахом живота, пламеном постојања и жаром смрти, остала је једина мапа човјекове спознаје, трајање непоновљивог, али вјечног. Сјенка младе мелодије тече модром ријеком и тражи свој пут мазећи камење које дрхти због њене гордости и слуша њен глас који дозива своје трајање, зове са сањивим д - момом, а греде испод планине се љуте том шаптају, затвориле су очи пред себичном пролазношћу и не осврћу се апстрактним знацима живота, шта они, ионако, само пролазе.

Мјесечина се гура и инати правоуглом прозору, ослијепљујући га својим божанственим колоритом, интегрише се у нови међупростор и вирка радознано. Свађају се да би придобили пажњу путника са горских планина и доносе дах новог, тек започетог живота, гурају га под нос отуђености која себично плете свој плет.

Тај дух струји срцем и изазива око да пусти нову ријеку да тече неким завичајем, остављеним са гладним гласом вукова и плочником прадједа. Чекају кораке да их отргне заборава, а лишће носи очев и мајкин

глас из врхова Дурмитора који вапи за надом пробуђења. Све то струји кроз крв једног заборављеног човјека, баченог на даске неке узалудне мудрости, кружног тога кристално нејасне. Корача улицама својих мисли и трага за одговором.

Није ли то мирис тек смокрене букве од љутите кише која само пролази дигнутог носа и брига је за опало лишће које гази?

Планина наређује својим дугокрилим војницима да објаве почетак дана, а ноћ се љутито одвуче испод хоризонта, досадило јој да бди над земљом, нека се сама снађе.

Ранко Мићановић, пјесник из Плужина

Донеси ми селе воде

Ранко Мићановић је рођен 1962. године у Боричју, Плужине. Завршио је економски факултет у Подгорици. Објавио је књиге поезије: "Сан и туђа кућа" 1987. год, "Жетва пред кућом свјетлости" 2001. "Свечано тих" 2007. и "Зидање сјенке" 2013. године.

Заступљен је у антологијама поезије: "Од извора до извора чарних гора" избор поратне поезије Црне

Горе 1989. године, "Дурмиторски пјеснички вијенац" 2007. "Пјесници из Црне Горе о Косову" 2009. године и у зборницима поезије "Поети на дар" 2011. године и "Нови мостови" 2012. године.

Добитник је прве награде пјесничких сусрета "Тара без граница" 2013. године за најљепшу пјесму о Тари.

Члан је удружења књижевника Црне Горе.

ЗАВИЧАЈУ У ПОХОДЕ

Донеси ми селе воде
Са Сопота свете тајне
Идем ноћас у походе
У предјеле завичајне.
Јул је сунце откос проси
На оградe чавке сјеле
Нико гробље да покоси
А овце се не бијеле.
На ланишту нигдје снопља
Жању жито гладна уста
Плачу јечам и конопља
Стаја трошна изба пуста.
На гомили стари самар
Зарђали шпорет лонац
На намету квасим дамар
Одмотавам причу конац.
На тавану натра ћути
На атули чавли плоче
Табакера дуван жути
Памте ли те добри оче.
Коноп ли је ил' кучина
Ил' корита воде ишту
Расте мрак и паучина
На пустоме катуништу.
Дува с југа и наноси
Ледну кишу тужног свата
Гробље нико да покоси
Не отвара вјетар врата.
Донеси ми селе воде
Са Сопота свете тајне
Идем ноћас у походе
У предјеле завичајне.

РАЗВЕДРИ И ОБАСЈАЈ ГОСПОДЕ

Сија с небеса сјакти из мрака
Свитка кроз папрат дрхћући
То светле душе предака
У Долима у Христовој кући.
То светле душе и речи
И руке деце и стараца
О васкрсли Госпoде лечи
Невине ране јагањаца.
Лечи Љубицу Обрада Стоју
Његосаву Стевана Анету
Подигни Госпoде сенку моју
Запрлу јутрос у намету.
И размакни над Пивом облаке
Нек' сине и на оном свету
Где спавају деца и мајке
У вечној трави и цвету.
Где спавају очеви уморни
На твом узглављу роде
У овај час суморни
Разведри и обасјај Госпoде.

ISSN 2536-5711

9 772536 571002 >

e-mail: rijec.pive@gmail.com